

”Det smager af torskerogn”

Temadag om dysfagi

d. 19. november 2013

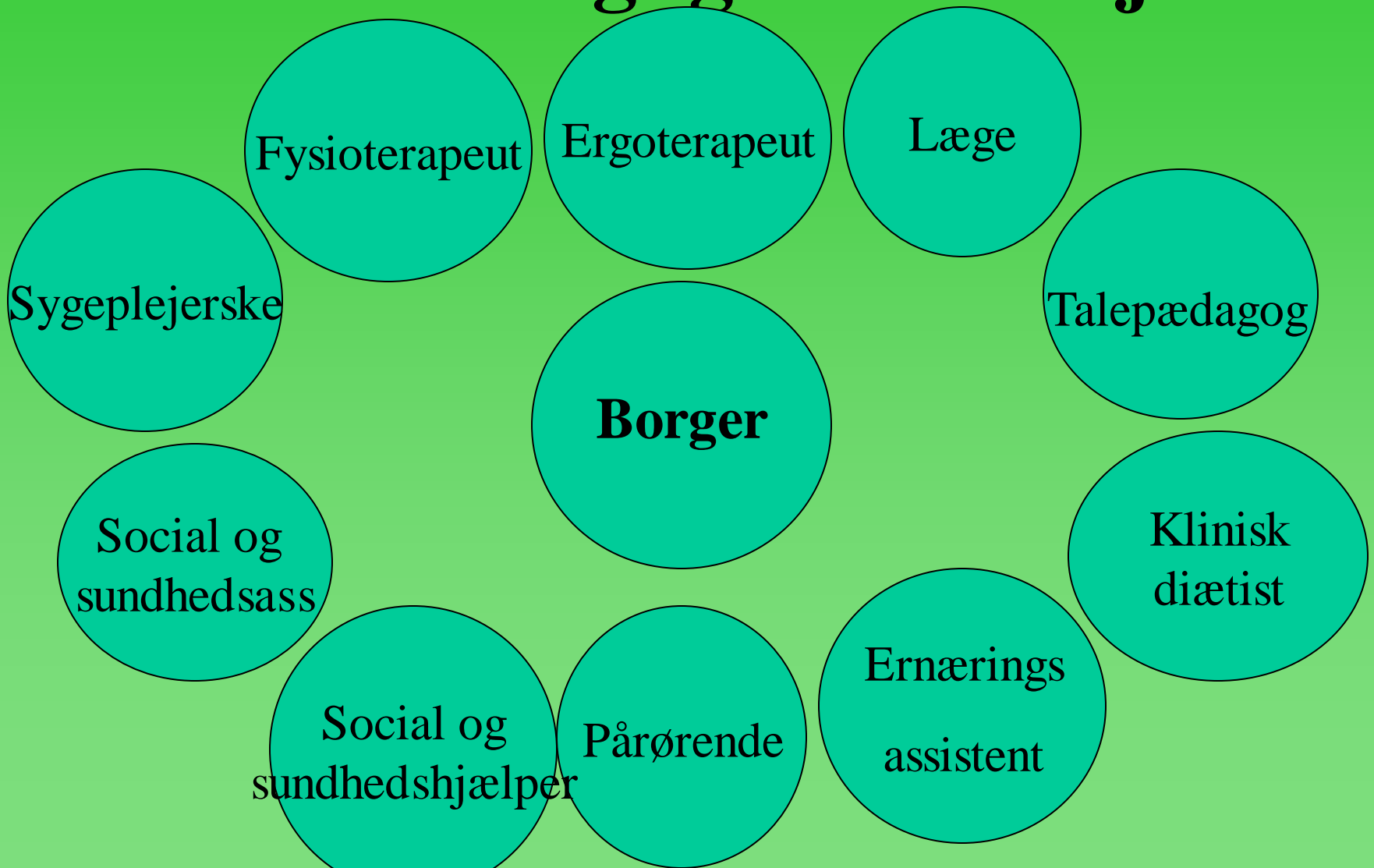
Ergoterapeut Dorthe Braüner Bjerge

Aarhus Kommunes Neurocenter

Ergoterapeutens rolle

Et tværfagligt samarbejde

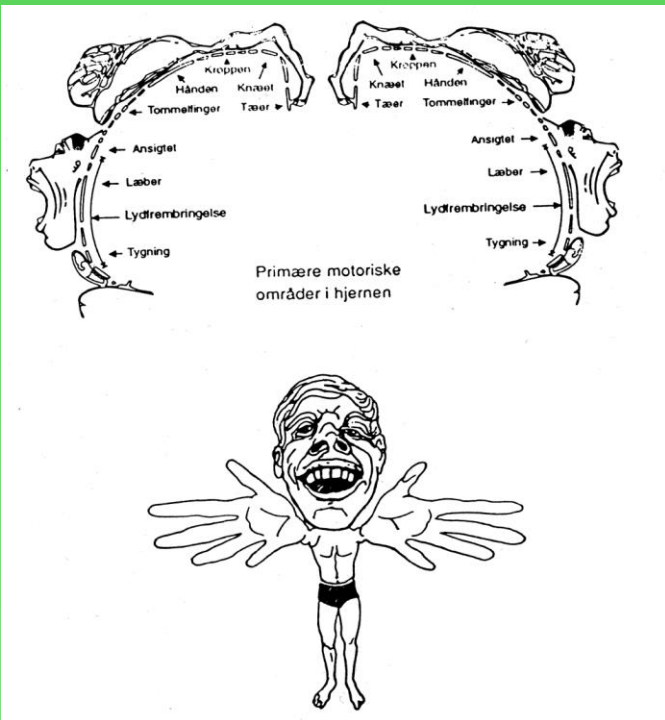

Ergoterapeutens rolle

- Ergoterapeutens kerneområde er at muliggøre aktivitet.
- I dette tilfælde at spise/synke/deltage i et måltid
- Måltidet er mere end at spise og drikke
- i Danmark er det ergoterapeuterne der undersøger/behandler, hvis der opleves et problem (dysfagi)

Sensoriske og motoriske ”Homunculus”

ICF og synke/spise/drikke

- I ICF klassificeres synkefunktionen som kroppens funktioner.
- Spise og drikke klassificeres som aktivitet og deltagelse.
- Synke, spise og drikke er komplekse aktiviteter, der kræver effektive og koordinerede sensoriske, motoriske og kognitive funktioner.

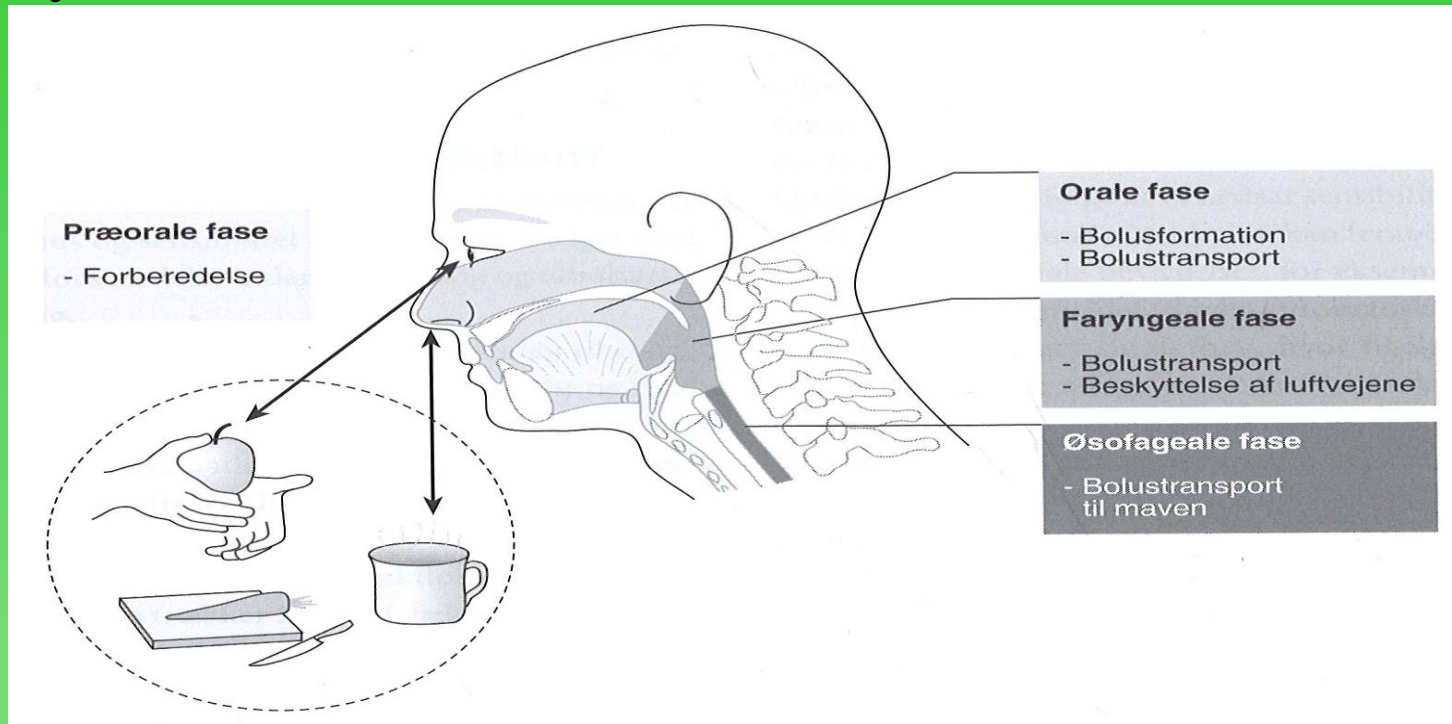
Den normale synkeproces – krav:

- Øje – hånd koordination
- Intakt sensibilitet i mund, tunge og svælg
- Normal tonus og motorik
(”Passende” kropsholdning)
- Kontrol over åndedrættet
- Kognitivt

De 4 faser

- Aktiviteten at spise og drikke, herunder synkefunktionen

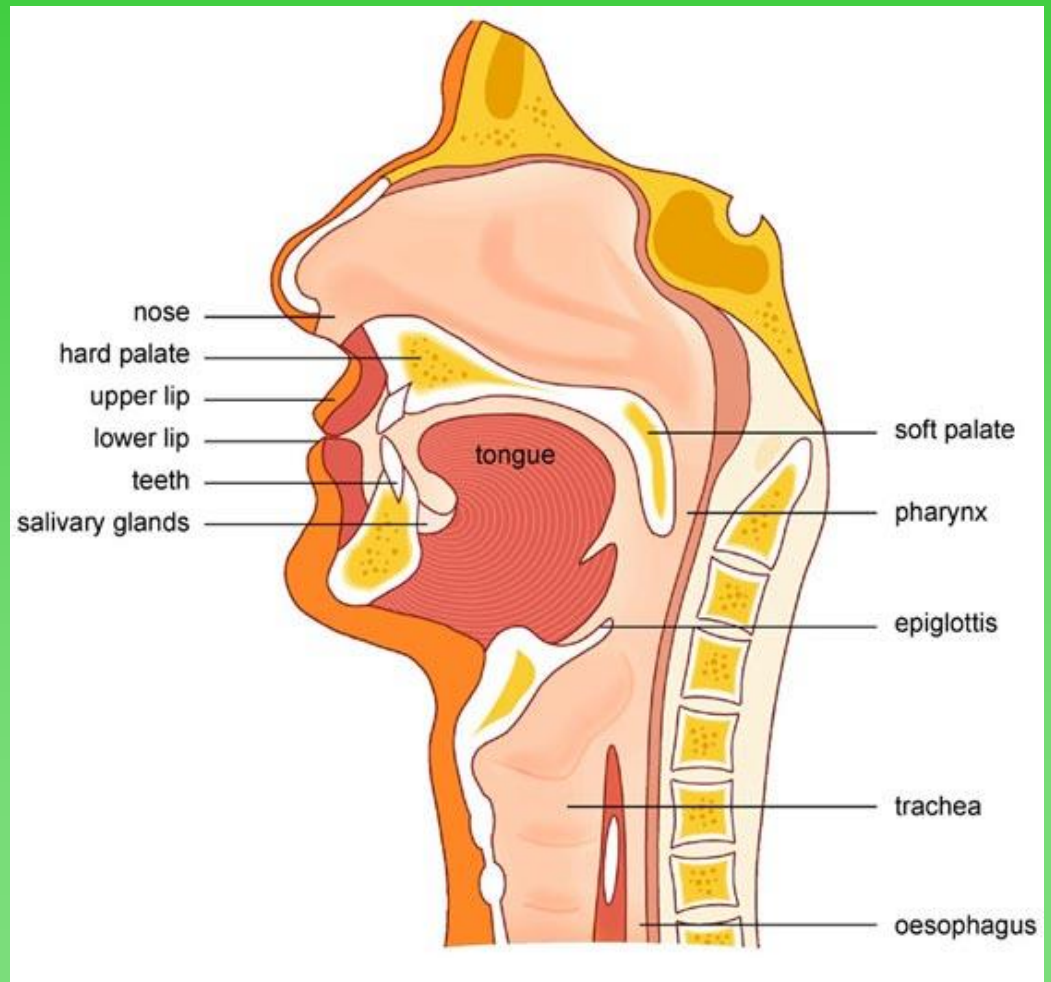
- **Vi bruger 28 muskler og 7 hjernenerver for at spise og synke en mundfuld mad!!**
- **Vi synker ml. 600 – 2000 gange pr. dag!!**

Kay Coombes

- Talepædagog og har udviklet konceptet der er kendt under navnet F.O.T.T.
- Et koncept til undersøgelse og behandling af neurologisk betinget dysfagi, dysfunktioner i ansigtsbevægelser og nonverbale kommunikationsmuligheder.
- Har fokus på åndedrættet, ansigtet og mundens funktion
- Tager udgangspunkt i Affolter og Bobath.
- 24 timers koncept
- Indlæring gennem meningsfulde aktiviteter

FOTT

- Fascie - ansigt
- Oral - mund
- Tracht - svælg
- Terapi - terapi

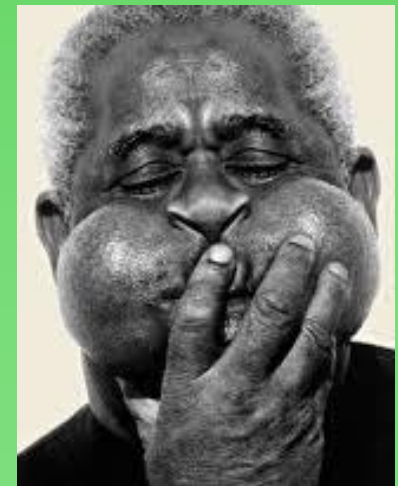
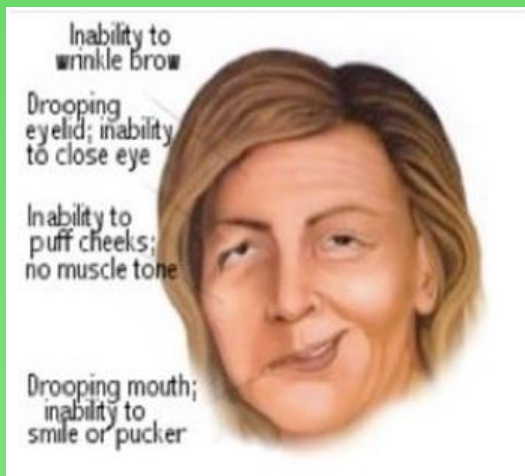
Hvad kan ergoterapeuten gøre

1. Undersøgelse af mund og svælg
2. Screening af oral ernæring
3. Udgangstillingen
4. Medinddrage borger aktivt
5. Trænende tilgang
6. Kompenserende tilgang
7. Vejledning til borger/pårørende/sundhedspersonale

1. Undersøgelse af mund og svælg

- Taktil og visuel undersøgelse
- Tonus
- Sensibilitet
- Mobilitet

2. Screening af oral ernæring

- Observere et måltid. Hvad er normalt og hvad er unormalt

Symptomer på at noget er galt:

- Synker ikke efter rømning
- Synker sjældent (sensibilitet?)
- Ingen trang til eftersynk (sensibilitet?)
- Rømmer sig efter hver synk
- Har en våd/rallende stemme efter synkning (penetration/aspiration)
- Har en rallende vejrtrækning efter synkning.(silent aspiration)

Symptomer på at noget er galt:

- Savler
- Spyttter mad og/eller væske ud
- Tygger mange gange inden synk
- Hoster i forbindelse med indtagelse af mad og/eller drikke (Tegn på tendens til aspiration)
- Har problemer med at få vejret i forbindelse med indtagelse af mad og/eller drikke (koordination af vejrtrækning og synkning?)
- Gentagne lungebetændelser (aspiration)
- Har behov for hjælp til at spise og drikke

3. Udgangsstillingen

- **Man synker med bækkenet**
- Bækkenets stilling kan være årsag til et synkeproblem
- Udgangsstillingen! Forudsætning for at kunne indtage mad og kunne bruge OE
- Tonus normalisering
- Nakkens stilling er vigtig (lang nakke)

6. Kompenserende tilgang

- **Hjælpemidler:** (flad ske, heidikop, sugerør med ventil, bestik med fortykket greb, packs og puder)
- **Omgivelser der spises i** (bedst at spise i nogle omgivelser, hvor man normalt vil spise. Man skal også tage hensyn til om borger let bliver afledt)
- **Mad og drikkes konsistenser**
- **Støtte der gives ved måltidet**
(Guide taktilt/verbalt. God siddestilling)

UNDGÅ

UNDGÅ

Fig. 13.34a-c. En korrekt holdning faciliterer synkning. **a** At spise i sengen giver flere problemer. **b** Når man drikker, mens man ligger halvt ned, er det svært at styre væsken, og der er øget risiko for at kløjs i den. **c** Siddende ved et bord på en stol med lodret ryg, nyder den samme patient sit måltid (venstresidig hemiplegi).

4. Mulighed for borgerinddragelse

- Den præorale fase: Forbereder os. Ser det borgeren skal spise, dufter, spyttsekretion, begynder at lave synk p.gr.a. duft eller syn.

- Gør sig parat i kroppen, så der er optimale forhold, bækkenet kippes forover, skulder foran bækken albuer foran skuldre.
- Dette giver også optimale forhold for borgerens øje/hånd koordination når borgeren selv fører redskab til munden
- Indstiller munden til det der skal spises/ drikkes

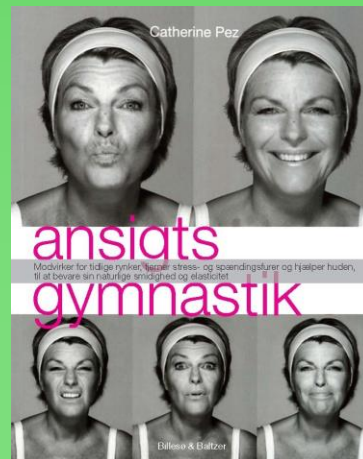
5. Trænende tilgang

- Specifik træning af motoriske problemer
- Specifik træning af sensibilitet
- Terapeutisk tandbørstning.
- Mundstimulation
- Træning i aktiviteter
- Terapeutisk spisning kan anvendes til undersøgelse og behandling af oral transport, tygge- og synkefunktion, samt som en oplevelse med mad. Det er ikke et måltid

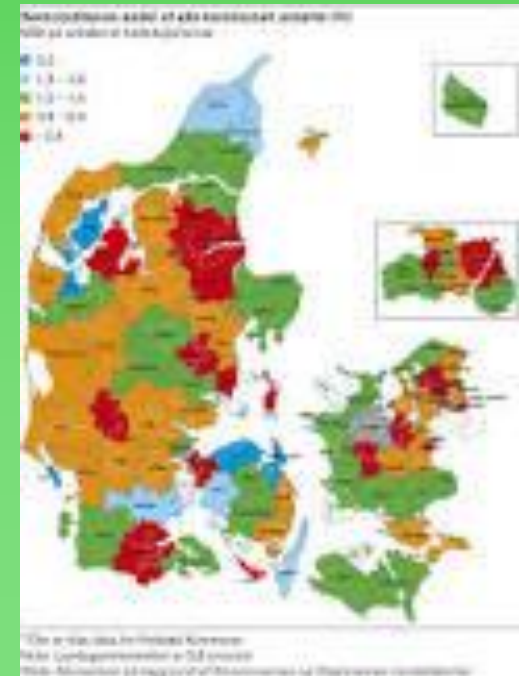
7. Vejledning

- Udfærdigelse af spiseinformation (siddestilling, særlige forhold, forberedelse, madkonsistens, hjælpemidler.....)
- Vurdering om behov for henvisning til FEES eller videofluoroskopi.
- Øvelsesprogram

Hvem er FOTT-Danmark

- Gruppen består af 5 ergoterapeuter der er repræsenteret fra alle faser, fra det akutte til det kommunale
- (Brit Baad Langhorn, Fysio- og ergoterapiafdeling Glostrup Hospital
- Marlene Munch, Center for Neurorehabilitering – Kurhus
- Katje Bjerrum, Regionshospitalet Hammel Neurocenter
- Annette Vestergaard Hansen, Neurorehabiliteringen Ringe
- Dorthe Bräuner Bjerger, Neurocenter Aarhus Kommune)
- Opstartede i 2011

Formål med FOTT-Danmark

- Opnå en velfunderet og ensartet forståelse for F.O.T.T. nationalt på baggrund af det internationale grundlag og den nyeste viden og evidens på området.
- Udveksle erfaring og vidensdeling nationalt indenfor F.O.T.T. såvel monofagligt som tværfagligt.
- Videreformidle relevante og aktuelle temaer indenfor F.O.T.T. via hjemmeside, temadage m.m
- Indhente og kritisk vurdere faglig viden, der har relevans for de fire hovedområder indenfor F.O.T.T.

Konceptet indeholder 4 hovedpunkter:

- Spise og drikke; opnå normal funktion

1.
 - Mundhygiene; forebygge problemer i mund/tænder

- Nonverbal kommunikation; mimik og gestikulation

- Åndedræt og stemme; beskytte luftveje og fremme tale/verbalt udtryk

Gruppens opgaver

- Udveksle erfaringer og vidensdele emner med relevans for F.O.T.T.
- Oprette og vedligeholde hjemmesiden www.FOTT-danmark.dk
- Opsøge, formidle og evt. deltage på kurser, temadage, konferencer og lignende, der afholdes nationalt og internationalt med relevans for F.O.T.T.
- Udarbejde dele og/eller overtage faglige kliniske retningslinier og vejledninger med relevans for F.O.T.T.
- Litteraturgennemgang (bøger, artikler m.m.) med relevans for F.O.T.T.
- Samarbejde med danske F.O.T.T. instruktører i forhold til udvikling og vidensdeling af emner med relevans for F.O.T.T.

Tak for opmærksomheden

Er der nogle spørgsmål eller kommentarer?

